

Szent László király lengyel kapcsolatai

„Nekünk születil Lengyelországban / Mennyből adatál nagy csudaképpen.” Az ismeretlen szerző Peer-kódeksben fennmaradt éneke 1458 körül keletkezett, több mint 400 évvel László születése után, mégis megemlékezett a szent király származásáról. Ez utóbbival, illetve az uralkodó életének további lengyel vonatkozású eseményeivel kapcsolatban nem áll rendelkezésünkre források garmadája, van azonban néhány eleme, amelyekre érdemes egy-egy pillantást vetni.

László valahol a Lengyel Királyságban született 1046. június 27-én. Apja, *Béla*, a trónutódlást vitató, és ezért *Szent István* által megvakított *Vazul* gyermeke, aki testvéreivel együtt száműzetésbe kényszerült. Édesanyja a Piast-házból származó *Richeza*, II. *Mieszko* lengyel uralkodó lánya. Gyermekeiket körülbelül két éves korától már magyar területen töltötte. Hamar megismerkedett a trónviszályok természetével. Apja és nagybátyja, I. *András* trónviszályából 1060-ban az előbbi került ki győztesen, és I. *Béla* néven magyar királlyá koronázták. Három évvel később bekövetkezett halála után fiai – *Géza*, *László* és *Lampert* (*Lambert*) – mégis kénytelenek voltak lengyel földre menekülni az *András* fiát, *Salamont* támogató *IV. Henrik* német király seregei elől.

A három testvér azonban nem töltött hosszú időt az északi szomszédnál: már 1064-ben visszatértek II. *Boleszláv* nagyfejedelem (1076-tól király) és harcosai kíséretében. (A lengyel uralkodó fegyvereseivel már *Béla*nak *András* felett aratott győzelméhez is hozzájárult.) Közös fellépésükkel nyomást tudtak gyakorolni *Salamonra*, aki végül is megegyezett velük, és a fivérek dukátust kaptak: az együttesen körülbelül az ország területének egyharmad részét kitevő hercegségekben szabadon kormányozhattak.

A katonai segítségnyújtás után a *László* életéből fennmaradt következő lengyel vonatkozású esemény is II. *Boleszláv*hoz kötődik, ámde gyökeresen megváltozott hatalmi viszonyok között. A (*Szent Szaniszló* krakkói püspök kivégeztetése után kibontakozó lázadás miatt ugyanis a lengyel királynak el kellett menekülnie országából, és a magyar uralkodó udvarában keresett menedéket. Fogadtatásáról két, szögesen ellentétes leírás maradt fent: az egyik szerint *László* – *Boleszláv* korábbi segítségét meghálálandó – szívesen látta őt, míg a másik szerint (melyet *Gallus Anonymus* vetett papírra) a találkozásakor le sem szállt lováról, kifejezve ezzel felsőbbrendűségét, és megalázva a bukott királyt.

I. *László* 1094-ben beavatkozott a XI. század végére állandósuló lengyel belviszályokba, mégpedig I. *Ulászló* fejedelem oldalán. (Az ilyen jellegű akciók egyébként sem álltak tőle távol: 1091-ben sógora, *Zvonimir* halála után megszállta az utódlás kérdéséről forrongó Horvát Királyságot, és az országához csatolta azt, 1095-ben, *Nyitránál* bekövetkezett halálakor pedig éppen a Cseh Fejedelemségbe tartott seregével, hogy unokafivérét, *Konrádot* segítse a trónért folytatott küzdelemben.) *Krakkó* várát vette ostrom alá, de három hónapnyi küzdelem sem hozott eredményt, ráadásul mindkét fél kezdett kifogyni az élelemből. *László* a *Képes Krónika* szerint ekkor cselhez folyamodott: „Erre a király és a hercegek azt kérték az összes magyartól, hogy az éj csendjében mindegyikük hozzon egy csizmaszárnyi földet. Ez így is történt. A vár előtt azután ebből a földből egy nagy halmot emeltek, a tetejét pedig beborították liszttel. Az ostromlók azt látva, hogy az ostromlók bővíben vannak az élelmiszernek, és sokáig képesek megmaradni a vár alatt, a fellegvárat mindenestül átadták a királynak, és a király akarata szerint békét kötöttek...”

Szent *László*nak sohasem alakult ki komolyabb kultusza Lengyelországban, de ahogyan a fentiekből láthatjuk, ennek – származásán kívül – talán nem is lett volna igazán szilárd alapja. A magyarországi lengyelség védőszentjeként azonban lengyel oldalról is méltó helyet foglal el az emlékezetben, ezért pedig érdemes számon tartani életének lengyel vonatkozású eseményeit, még ha azok egy részét a legenda- és krónikáirók képzelete is nagyban formálta.

Balázs István Miklós

Lengyel Kutatóintézet és Múzeum
(Megjelent a *Polonia Węgierska*
2017. augusztusi számában)

Felhasznált források és irodalom

- Gall Névtelen: A lengyel fejedelmek avagy hercegek krónikája és tettei. (Budapest, Argumentum, 2007.)
Ismeretlen szerző éneke Szent *László*ról. In: A Magyar Középkor Irodalma (Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1984.)
Képes Krónika. In: A Magyar Középkor Irodalma (Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1984.)
Tarján M. Tamás: 1046. június 27. Szent *László* király születése. In: RUBICONline (rubicon.hu)